

Lehtemme ottaa jatkuvasti kiitollisuudella vastaan uutisia Tekniikan Nykyvaiheita-osastoon. Ne pyydetään ystävällisesti lähettämään osoitteella: Matti Krank, Laurinlahdentie 12 E, 02320 Espoo, puh. 90-801 7830 (iltaisin).

Pohjoiskalotilla yhteistyötä

Pohjoiskalotin museoiden yhteistyö sujuu mm. kiertävien näyttelyiden merkeissä. Valmisteilla on useita kiertonäyttelyitä, joista Pohjois-Pohjanmaan maakuntamuseo kokoaa tervaiheista näyttelyä, ruotsalaiset Pohjanlahden maannousua esittelevää näyttelyä ja norjalaiset saamelastaiteesta ja valaanpyynnistä kertovia näyttelyitä. Näyttelyt kootaan kolmella kielellä jokaista kohdemaata varten erikseen.

Kalottialueen museoiden yhteistyöelimenä on Pohjoiskalottimuseo, jossa on mukana neljä museota Pohjois-Norjasta, neljä Ruotsista sekä kolme maakuntamuseota Oulun ja Lapin lääneistä. Yhteistyön tarkoituksena on vahvistaa pohjoismaisia yhteyksiä ja jakaa naapurimaihin tietoa toisten elämästä ja kulttuureista. Lämpimästi kannatettavaa toimintaa!

Pieksämäen asemarakennuksesta museo

Kovasti tuntuu olevan kiinnostusta vanhojen asemarakennusten muuttamiseksi museoiksi. Seuraavana vuorossa on Pieksämäen vanha asemarakennus, jonka muuttaminen rautatieaiheiseksi museoksi maksaa noin miljoona markkaa. Tavoitteena on saada rakennukseen vuosisadan alun henkeä. Museo saataneen valmiiksi parin vuoden kuluttua oleviin Savon radan 100-vuotisjuhllisuuksiin mennessä.

Parkanoon metsämuseo, vaikka väkisin

Satakuntalaiset kansanedustajat ovat luvanneet tukea Parkanon hanketta metsämuseon saamiseksi. Parkanoa museon paikaksi ovat tukemassa myös Vapo, Metsähallinnon Parkanon hoitoalue, Tampereen seutukaavaliitto, Pirkanmaan maakuntaliitto sekä Ikaalinen ja Kankaanpää. Museon tarpeisiin sopivia metsäkohteita on Parkanossa runsaasti. Museotontti taas mahdollistaa metsänkäyttöön liittyvien asioiden esittelemisen aidossa ympäristössä. Parkanon museon luettelossa mainitaan metsästyks, kaskiviljely, turpeenosto, kotitarvekäyttö, päreet, terva, metsästyks ja uitto sekä sahateollisuus. — Kuntia kilpailutetaan näköjään tällä hetkellä kovasti keskenään. Näyttää siltä, että Parkanoon voi syntyä metsämuseo jopa valtakunnallisesta hankkeesta riippumatta.

Etelä-Savon myllyt inventoitu

Etelä-Savon seutukaavaliitto on inventoinut ”myllymaakunta” Etelä-Savon jäljellä olevat myllyt. Seutukaavaliiton luettelo sisältää tiedot 71 myllystä. Myllyt ovat muistomerkkejä niiltä ajoilta, jolloin myllyjä rakennettiin melkein joka kylään.

Vanhojen myllyjen säilyttämisen ongelmana on, että entistämisestä joutuvat melkein aina vastaamaan myllyjen omistajat. Museovirasto voi myöntää korkeintaan 20 000 markan avustuksen vuodessa, mutta avustusta voi saada useanakin vuotena peräkkäin. Raha vain ei riitä kaikille.

Herättääkseen maakunnassa myllyhenkeä Etelä-Savon seutukaavaliitto järjesti syyskuussa myllypäivän, jonka yhteydessä myllyasiantuntijat neuvoivat myllynomistajia mm. myllyremonttien tekniikasta ja tekotavasta, materiaaleista ja patorakenteista. Mylly voidaan joko säilyttää tuottavana työkaluna tai museoesineenä taikka sen voidaan antaa jopa tarkoituksella rappeutua. Viimeksi mainitussakin tapauksessa myllyn rauniot muodostaisivat arvokkaan kulttuuri-kohteen. Myllyjä ei saa myöskään ”ylikorjata” eikä myllyremontteja pitäisi pilata konetyöllä. Vesirakenteita kunnostettaessa on rahan lisäksi ongelmana se, että myllyille on aikoinaan annettu velvoitteet vedenpinnan korkeuden säilyttämisestä.

Laakajärven Hiidenmylly jauhaa taas

Laakajärven kylätoimikunta kyllästyi katselemaan entisen vesimyllyn kiveä ja seiniä. Se teki rohkean päätöksen entistää vanha, 1800-luvulla rakennettu Hiidenmylly toimintakuntoon. Mylly rakennettiin aikoinaan paikallisten talojen tarpeeseen, koska asukkailla ei ollut tiehyteyttä ”kylille”. Tieyhteys saatiin vasta vuonna 1971.

Entistetyssä myllyssä voidaan jauhaa säkillinen rukiita parissa tunnissa. Vanhat tietävät kertoa vuodesta 1918, jolloin täällä tehtiin petäjäleipää. Vaikka pidettiin sitä petäjärieskaa hyvänäkin, kun siinä oli puolet oikeaa jauhoa. Sodan jälkeen taas jauhettiin ”pimmeessä”, kun kaikki oli kortilla ja jyviä ei saanut olla kenelläkään. Mitä kaikkea tietäisikään vanha mylly kertoa?

”Elias Lönnrot” Guinnessin kirjaan

Tämän vuoden Tekniikan Waiheita-lehden numerossa 2 kerrottiin uudelleensyntyneestä matkustajalaivasta, siipiratasalus ”Elias Lönnrotista”. Laivan kekseliäs kapteeni Heikki Hokkanen huomasi viime kesänä, että kukaan ei ole aikaisemmin tehnyt laivalla peruuttamisen ennätystä. Tuumasta toimeen! ”Ellu” peruutettiin viidessä ja puolessa tunnissa väli Mänttä-Keuruu, jolloin matkaa kertyi 56,378 km. Vuoden 1989 Guinnessin ”Ennätysten kirjasta” saammekin siten ihailla tätä suomalaisen merimiestaidon melkein lyömätöntä taidonnäytettä.

Muroleen kanava remonttiin

Pirkanmaan perinnepoliittinen yhdistys ja museovirasto ovat suunnitelleet Ruoveden Muroleen kanavan kunnostuksen. Muroleen kanavaa alettiin kaivaa vuonna 1850. Sen pituudeksi tuli tällöin 320 m. Kanavan seinämät eivät kuitenkaan ajan mittaan pitäneet kunnolla vettä, minkä vuoksi niitä jouduttiin korjaamaan vuonna 1873. Vuosisadan vaihteessa kanavaa korjattiin jälleen.

Kanavan kunnostustyöt aloitetaan alakanavasta. Alapuoli suljetaan maapadolla ja sulkusettipadolla. Tyhjään kanavaan laitetaan tämän jälkeen sepellystä pohjaan ja betonipalkit vedenalaisiin seinämiin. Vedenpäällinen osa kootaan vanhoista kivistä, jolloin kanavan ilme ei muutu. Kanavalle rakennetaan myös puinen odotuslaituri. Itse sulkua ja yläkanava kunnostetaan lähivuosina.

Sairaanhoidon esineistöä museoon

Sairaanhoidon esineistöä aina vuosisadan alusta lähtien on koottu Keski-Suomen keskussairaalan marraskuun alussa avattuun museoon. Pysyvästä museotilasta ei kuitenkaan ole kysymys, vaan esineet on sijoitettu Jyväskylässä olevan sairaalan eri osastojen yleisiin tiloihin. Tällä hetkellä esineitä on noin 700. Esineistöä on keskussairaalan lisäksi orotpediasairaalassa, sädesairaalassa, Haukkalassa ja Kinkomaalla. Yhteyshenkilönä on keskussairaalassa työskentelevä Tarja Uusitalo, joka ottaa vastaan sairaanhoitoon liittyvää historiallisesti arvokasta esineistöä. Käytöstä poistetaan jatkuvasti sairaanhoitovälineitä, joiden oikea paikka ei ole kaatopaikka vaan museo.

Röntgenkuvakin voi viestiä menneen ajan tekniikasta. Sairaalamuseon eräessä röntgenkuvassa näkyy nimitään murtuma, joka tietämän mukaan on syntynyt, kun Jyväskylän toinen autonomistaja käynnisti autoaan kammella. Vaarallista oli autonomistajan elämä silloinkin, kun autoja oli paikkakunnalla vain kaksi. Museossa on myös pingotettu linnunnahka, jota viillettiin, kun haluttiin varmistua siitä, että kaihiveitsi oli riittävän terävä kaihileikkausta varten.

Yliäänilennot alkoivat 40 vuotta sitten

Ensimmäisestä yliäänilennosta oli viime lokakuussa kulunut 40 vuotta. Mach 1 tarkoittaa nopeutta, joka on yhtä suuri kuin äänen nopeus. Ernst Machin mukaan nimetty suhdeluku eli Machin luku osoittaa ilmailussa lentokoneen nopeuden ja äänen nopeuden suhdetta. Yliääninopeuden saavuttaminen vaati aikoinaan monta uhria. Vielä 1960-luvulla oli ”äänivallin läpäiseminen” ja sen aiheuttama pamaus eräs tavanomaisista ohjelma-numeroista lentonäytöksissä.

Saksalaiset olivat maailmansodan loppupuolella jo melko lähellä äänivallin murtamista. Saavuttihan heidän rakettimootoreilla varustettu Messerschmitt Me-163 koneensa nopeuden Mach 0,82, eli noin 1000 km/h. Vasta 14.10.1947 oltiin kypsiä äänivallin murtamiseen. Tällöin kuljetti B-29 pommikoneesta muunnettu emäkone luodinmuotoisen Bell-1 testikoneen 7.500 m korkeuteen, mistä Bell-1 jatkoi rakettimootorien avulla 12.800 m korkeuteen. Ohjaajana toimi koelentäjä kapteeni Charles ”Chuck” Yeager. Tällä lennolla Yeager saavutti syöksyssä ensimmäisen kerran yliääninopeuden. Tulos oli Mach 1,015 eli 1078 km/h. Kone pysyi koossa ja oli täysin hallittavissa. Äänimuuri voitiin murtaa eikä se ollut niin vaarallinen kuin monet olivat kuvitelleet. — Suomessa äänen nopeuden ylitti majuri Lauri Pekuri Folland Gnat-hävittäjällä 31.7.1958.

Satelliittiaika alkoi 30 vuotta sitten

Niin se aika kuluu! Ensimmäisen satelliitin laukaisemisesta on jo kulunut 30 vuotta. Ensimmäinen maata kiertävä avaruusalus Sputnik 1 laukaistiin nimittäin kiertoradalleen 4.10.1957. Sputnik painoi 83,6 kg ja oli päällystetty alumiinisekoituksella auringonsäteiden heijastamiseksi.

Monet muistanevat satelliitin lähettämisen, maailmaa hätkähdyttäneen piipityksen. Satelliitti laukaistiin radalleen R-7 -kantoraketilla. Sputnik 2, jossa Laika-koira heitti henkensä avaruustutkimuksen alttarilla, laukaistiin radalleen kuukautta myöhemmin, 3.11.1957.

Lännessä juhliittaneen 31.1.1988, jolloin on kulunut 30 vuotta ensimmäisen amerikkalaisen satelliitin, Explorer 1:n laukaisemisesta.

Lättähäät jäämässä eläkkeelle

Aikoinaan VR:n henkilökuljetusten työjuhta, kiskobussi ”lätähattu” on vähitellen jäämässä pois käytöstä. Vanhaa romantiikkaa olivat viime syyskuussa verestämässä eräät Museorautatieyhdistyksen jäsenet syysretkellä. Retki suuntautui Kontiomäeltä Taivalkoskelle sekä Kostamusrataa pitkin Vartiukseen. Yhdistyksen syysretki tehdään kiskoilla vuorotellen eri puolilla Suomea.

Museorautatieyhdistys ylläpitää Jokioidissa toimivaa museorautatietä, jota pitkin liikennöidään kesäisin oikeilla höyryvetureilla. Yhdistys, jossa on noin 250 jäsentä, vaalii monella muullakin tavalla rautateiden perinteitä ja historiaa.

Autoharrastajien tapahtumakalenteri 1988

Suomen Autobiili-Historiallinen Klubi ry. mobiloi jälleen tapahtumakalenteria. Lähetä autohistorialliset tapahtumatiedot vuodenvaihteeseen mennessä kerhon sihteerille Juhani Vihervirralle osoitteella Arantilantie 20, 29250 Nakkila.

Smolik Ilmailumuseoon

Ilmasotakoulun Kilta ry ja Ilmailumuseoyhdistys ry ovat päättäneet hankkia Letov S 218 A 4 Smolik-koneen Suomen Ilmailumuseoon. Jokainen asianharrastaja voi osallistua Smolik-keräykseen maksamalla rahausuman Ilmailumuseoyhdistys ry:n tilille n:o 843 85-6 (lääninhallituksen keräyslupa 5811/87).

Smolikeita on jäljellä vain yksi kappale Suomessa ja koko maailmasakin lienee tämän lisäksi vain yksi. Smolikilla on moni saanut aikanaan alkeiskoulutuksen.

ERIKOIS- MUSEO ON NYKYAIKAA

Suomessa elinkeinoelämän, teollisuuden, taiteiden ja muun kulttuurielämän keskeisillä asioilla on ammatillisesti toimiva erikoismuseo

Erikoismuseo on alansa:

1. NÄYTEIKKUNA

Saavuttaen erilaisia katsojia ja herättäen kiinnostusta

2. ASIAANTUNTIJA

Tallentaen, tuottaen ja välittäen tietoa alansa kehityksestä ja nykyhetkestä toimien välittömässä yhteydessä alansa eri tahoihin

3. VAIKUTTAJA

se johdattaa, kasvattaa ja palvelee

4. KANSAINVÄLISYYTTÄ

Erikoismuseolla on kiinteät kansainväliset yhteydet

Erikoistuminen merkitsee tehokkuutta, asiantuntemusta ja rationaalisuutta

Erikoismuseoiden toimintaedellytysten lujittaminen on välttämätöntä

Erikoismuseoista saatte lisätietoa

SUOMEN MUSEOLIITTO

ERIKOISMUSEOTOIMIKUNTA
ANNANKATU 16
00100 HELSINKI
☎ 649 001